

מראי מקומות- שבועות ל"ה

מלקות, ואפי' לא ענה אמן אסור משום
דמחייב לאסהודי.

(ד) והן יודעין לו עדות עד מפי עד- ע' באבי עזרי
(סוטה א', ט"ו) שכ' להוכיח מכאן דעד מפי
עד לא מהני בסוטה (דלא כשי' המנחת חינוך
[שס"ה] שהביא שם), דאם תאמר דמהני,
א"כ משכחת שבועת העדות בעד מפי עד.
וע"ש עוד מש"כ בגדר עד מפי עד.

(ה) שילח ביד עבדו- כ' התוס' יו"ט דמאי דנקט
עבדו (ולא סתם שליח), היינו משום דמיירי
בשלא עשה הרשאה, ובעבדו לא שייך
הרשאה, דאין קנין לעבד בלא רבו, ולכן נקט
המשנה דוקא עבד. ובתוס' רעק"א פ' באו"א,
דמה דנקט עבדו היינו משום דעבדו כגופו,
ומ"מ לא מהני, דסכ"ס צריך להיות מפי
התובע ממש.

(ו) לא צריכא דקאי עילויהו- פרש"י, שעומד
בצד עדיו, דה"א דהוי כמו דמיחד עדיו,
קמ"ל. אולם ע' בלחם משנה (שבועות ט', ט')
דביאר בדעת הרמב"ם דמפרש הסוגיא
באו"א. דהיינו, דפי' הא "דקאי עליהו",
דהיינו אפי' אם יודע דעדיו היו שם בין שאר
האנשים, מ"מ אין השבועה חלה עליהו,
כיון דלא ייחדם. וע"ז הביא הגמ' ראי'
מהברייתא, דמשמע מהברייתא דאף דיודע
דעדיו בין הסיעה, מ"מ לא חלה השבועה
עליהו.

(ז) ביו"ד ה"י- פרש"י דכוונתו להשם הוי' דד'
אותיות. אולם הק' התוס' הרא"ש דא"כ לא
איצטריך למימר, דהא ק"ו הוא מהשם של
אלף דלת שהוא שם התואר. ועוד, דלא הוה
תני לי' בתר השם של אלף דלת, אלא הי' לו
להתחיל בו. ולכן פי' התורא"ש דיו"ד ה"י
היינו השם של ב' אותיות אלו.

(ח) ובכל הכינויין- ע' בחי' רעק"א דדן במי
שמסתפק אם בירך אם לא, האם יכול לברך
בלשון לעז, לפי מש"כ הש"ך דשם בלשון
לעז אינו שם ויכול למוחקו, א"כ אולי יהי'

(א) להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת
ביטוי- כ' הריטב"א דלמסקנת הגמ' יצא דיש
טעם לחוכא, דהו"ל לחזור ולגמור עדות
מפקדון, אולם לאו חוכא גמורה היא, דיכול
לדחות כתי' הגמ' דלהכי כתבה רחמנא וכו'.

(ב) משביע אני עליכם... שאמר איש פלוני ליתן
לי ר' וזו ולא נתן- ע' ברש"ש שהביא מש"כ
התוס' יו"ט דלכא"ו אם הי' המקבל עני, הרי
נדר צדקה הם, וא"כ שפיר חייב לו. וכ' דכיון
שאין ב"ד יורדין לנכסיו, א"כ אף בכה"ג אין
שייך לומר דיש לו ממון גבי'. אלא דהק'
הרש"ש, מנין זה להתוס' יו"ט, אדרבה, הגמ'
בערכין משמע דבערכין ממשכנין אותו. וכ'
דאולי זהו רק הגזברין, אבל ב"ד אין
ממשכנין אותו. וכאן י"ל דאפי' הגבאי צדקה
אין ממשכנין אותו, כיון שהוא נדר רק ליתן
לעני פרטי.

(ג) מפני שקדמה שבועה לעדות- ע' ברעק"א
שהביא מש"כ הרמב"ם לפרש דהציור הוא
שהשביעם להעיד לו כשהם יודעים, והם
עונים אמן. ותמה רעק"א, א"כ מה שייך זה
לשבועת העדות כלל, הרי הם נשבעו להעיד
לו, וא"כ הו"ל שבועת ביטוי, ואם אח"כ
אינם באים להעיד לו, א"כ עברו על שבועת
ביטוי שלהם, ומה שייך לחייבם משום
שבועת העדות, ולמה צריך לפוטרים מהא
דקדמה שבועה לעדות, הא אי"ז שבועת
העדות כלל. ולכן פי' רעק"א הציור
באו"א, שהוא השביע אותם לכשתדעו, והם
לא השיבו כלל, ואחר שעה ראו עדות, ואח"כ
תבע אותם הלא השבעתי אתכם ועתה באו
והעדוני, אמרו אין אנו יודעין לך עדות, דאז
פטורים מטעם דקדמה שבועה לעדות, והניח
בצ"ע. וע"ע בר"י מיגש (בגמ') דכ' דכל
הני מימרי כולוהו הם רק לענין חיוב קרבן
שבועה הוא, אבל לענין למיקם באיסורא
במזיד, כ' דמסתבר לאיסור מתרי אנפי למי
שענה אמן על השבעת חבירו, חדא מדקא
מתחייב מדינא לאסהודי לי' ולא קא מסהיד
לי', ועוד דהא ענה אמן, דהוי כמוציא שבועה
מפיו, והוה לי' כמזיד דשבועת ביטוי דחייב

(ב) **כיון דליכא מידי אחרינא דאיכרי רחום וחנון** - הק' הריטב"א, הא אמרי' מה הוא רחום אף אתה רחום, אלמא דגם קורין לאדם רחום. ותי' דאפ"ה לא מיקרי איניש רחום וחנון סתם, אלא דחייב להיות רחום וחנון משום והלכת בדרכיו, אלא דאין שייך לקרות לרחום וחנון אלא להקב"ה בלבד. והוסיף דאפי' למה שפי' ר' יונה איזה קרא דכת' בה רחום דקאי על איש ירא ד', מ"מ יש ליישב דעכ"פ בלשון בנ"א לא מיקרי איניש רחום.

(ג) **לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם - כ'** בהג' ראמ"ה דמכאן נראה דצריך להיות השם נכתב כסדרו, ולכן נתקדש רק סוף התיבה משום דכבר קדשו השם, ולכן מה שלפניו שפיר נמחק משום דהי' נכתב קודם כתיבת השם ולכן לא הי' קודש. וע' בריטב"א שכ' דלפי סברת הגמ' אף לאחר שכבר נכתב כל השם, מה שלפניו אינו קודש, לפי שבשעת כתיבתו לא הי' השם נתקדש עדיין.

(ד) **כל שמות האמורים בתורה באברהם קודש חוץ מזה שהוא חול - כ' המהרש"א** דלפי מש"כ רש"י כאן, דאם הי' חול א"כ צ"ל דה"נ של אד' נקוד בחיריק, דקאי אדון על האמצעי, וא"כ צריך להיות לשון יחיד. אבל לפי מש"כ רש"י בחומש, דלכולם קרא אדונים, א"כ שפיר הי' נכתב בקמץ תחת ה"נ, אפי' אם לשון חול הוא. אלא דהק' לפרש"י דכאן, א"כ למה הי' צריך לומר שהוא חול, הרי כיון שנקוד בחיריק ודאי חול הוא. ותי' דכוונתו הי' לומר הא גופא, שאין לטעות ולנקוד בקמץ.

(טו) **כל שלמה האמורין בשיר השירים וכו' - ע'** ברמב"ן דדן אם מה דאמרי' קודש הם היינו לענין דאסור למוחקן, דהוי כמו שם האדנות, דהוי כינוי שהוא שם. או דלמא, אין כוונת הגמ' לומר כן אלא לענין שבועה, דאף דאינו שם לענין מחיקה, מ"מ הוי שם לענין שבועה, וכמו כינויים דרחום וחנון, דאף שיכול לישבע בהם, מ"מ יכולים למוחקם. וכ' דכן הוא במלכיא דדניאל, הוי שם רק לענין שבועה, אבל אין איסור מחיקה. וסיים דמסתבר דכן הוא לענין שלמה דשיר השירים, אף דשם הוא לענין שבועה, אבל אינו שם

יכול לברך בלשון אחר, ולא יהי' חשש ברכה לבטלה ולא תשא. וכ' רעק"א דזה אינו, דהא פסק הרמב"ם דהנשבע בכל לשון ג"כ הוי בכלל לא תשא. ואי"ז סתירה לדברי הש"ך, דאי"ז תלוי זה בזה, דיכול להיות דנחשב שבועה בשם, אבל מ"מ אינו מהז' שמות שאינם נמחקים.

(ט) **המקלל אביו ואמו בכולן חייב, דברי ר"מ - הק' בהג' ראמ"ה**, מנין לר"מ דצריכין כינוי כלל, הרי בשלמא רבנן דרשי (בסהדרין סו). דבעינן שם, אבל ר"מ לא ס"ל לדרשה שלהם, וא"כ מהכ"ת דצריך כינוי כלל. וכן מהכ"ת לרבנן דצריך לקלל עצמו או חבירו בשם או כינוי כלל, הא כל המקור הוא רק לענין מקלל אביו ואמו, והניח בקו'.

(י) **אל יכך - פרש"י** אם תעידוני, או יברכך אם תעידוני. והק' הר"ן (טז. בדפי הרי"ף) דהא קיי"ל דאף אם מכלל לאו שומע הן, מ"מ המשמעות יהי' דאם לא תעידוני לא יהי' ברכה, אבל אין משמע שיהי' קללה. וע"ש מש"כ ליישב, דכל זה רק לרבנן, דס"ל דבעלמא מכלל לאו אתה שומע הן. אבל לפי ר"מ, דבעלמא אמרי' דמכלל לאו אי אתה שומע הן, א"כ מה דס"ל דעכשיו דשומע הן, משום דאיסורא הוא כדלקמן, בזה ס"ל דמכלל דלא יהי' ברכה משמע שיהי' קללה, ע"ש להסברו.

(יא) **משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה, וכו' - פרש"י** דמזכיר את השם בא' מכל הלשונות הללו. והק' הרשב"א, א"כ, דלשון "בשבועה" משמע בשם, למה לא אמר הגמ' בשם בפירוש. ועוד, לפי ר' יהודה דאמר משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה, אם באמת משביע הוא בשם, למה צריך לומר בשבועה האמורה בתורה. אלא ודאי משמע דלר' יהודה לא בעי שם, וא"כ מינה נשמע לאביי, דגם הוא לא צריך שם. ולכן פי' הרשב"א דיש ב' מיני שבועות, משביע אני עליכם בשבועה וכו', דאפי' בלא הזכרת השם חייבין. וכן, אילו לא אמר בשבועה, אלא שהשביען בשם או בכינויין חייבין.

לענין מחיקה, וכ' דכן הוא דעת הרמב"ם
(יסודי התורה ו', ט').

טז) **אנת מלכא מלך מלכיא- פרש"י**, שלא הי'
קורא לנבוכדנצר מלך מלכיא. והוסיף
המהרש"א, דאף דנבוכדנצר מלך בכיפה,
וא"ב אמת היו כל מלכי העולם תחת מלכותו,
מ"מ לא הי' דניאל קורא לו כן. ועוד ביאר,
דאם הי' קאי על נבוכדנצר, הול"ל אנת מלך
מלכיא, ומה הוסיף מלכא, אלא דמלך מלכיא
לא קאי על נבוכדנצר.

יז) **וי"א שאף זה קדש, שנא' מר' חלמא וכו'- כ'**
המהרש"א דמשמע מתוך שמעתין דשם זה
חמור משאר כינויין, ואסור אפי' במחיקה,
לפי שהוא תרגום של שם אדנות [וצ"ע מנין בסוגיין
משמע שהוא חמיר טפיל].

יח) **השבע ואל תשבע... מה השבע בשם, וכו'-**
פרש"י, שבועת ד' תהי'. והק' הריטב"א
(ועוד), הא רבנן ס"ל דשבועת הדיינים לא
בעינן שם, ורק ר' חנינא בר אידי ס"ל דבעינן
שם. ולכן ביאר כמו ר' חננאל, דשבועת ד'
דכאן היינו שבועת סוטה, אבל שבועת ד'
תהי' לא משמע בהכרח שיהי' בשם, אלא
דשבועה גרידא נקראת שבועת ד' אליבא
דרבנן.

יט) **אף לא תשבע בשם- ע' בר"ן** (סוף טו: בדפי
הרי"ף) שהביא ג' שיטות למסקנא- א) שי'
רש"י והרמב"ם, דכל שבועות, בין שבועת
העדות, פקדון, ביטוי, כולם בעינן שם או
כינוי כדי להתחייב מלקות או קרבן. אולם
אפי' אם נשבע בלא שם או כינוי, אף דאין
שום חיוב, אבל איסורא איכא. והק' הר"ן
עליהם, מנין לנו האיסור בכלל, וכ' דאולי
מדברי קבלה הוא. ב) שי' **הראב"ד**, דרק
שבועת העדות ושבועת הפקדון בעינן שם,
אבל בשבועת ביטוי לא בעינן שם אף לענין
חיוב קרבן ומלקות. ג') עוד הביא בשם
אחרים, דתרי גווני שבועה איכא, אם אומר
לשון שבועה, או אם אינו אומר שבועה, אלא
מצוה אני בשם, וזהו בכל שבועות, ואין צריך
שם דוקא (וכבר הבאנו שי' זו לעיל
מהרשב"א בעמוד א').